

СТАНОВИЩЕ

От доц. д-р Ралица Янкова Илкова Петкова, доцент по професионално направление 3.6 Право, научна специалност „Наказателно право“ в Юридическия факултет на Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Относно конкурс за заемане на една академична длъжност „доцент“ в област на висшето образование „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление „3.6 Право“, научна специалност „История на държавата и правото“, обявен за нуждите на Юридическия факултет на УНСС в ДВ, бр. 4/12.01.2024 г.

1. Информация за конкурса

Конкурсът за заемане на една академична длъжност „доцент“ в област на висшето образование „Социални, стопански и правни науки“, професионално направление „3.6 Право“, научна специалност „История на държавата и правото“, е обявен за нуждите на катедра „Публичноправни науки“ в Юридическия факултет (ЮФ) на Университета за национално и световно стопанство (УНСС), съгласно Решение на АС № 6/13.12.2023 г.

Като единствен кандидат в обявения конкурс участва гл. ас. д-р Нели Георгиева Радева от УНСС.

Със Заповед № 626/11.03.2024 г. на Ректора на УНСС съм определена за външен член на научното жури за провеждане на конкурса. Съгласно Протокол № 1 от заседание на научното жури за провеждане на конкурса, проведено на 13.03.2024 г., съм определена да изготвя становище, което представям.

2. Кратка информация за кандидата

Нели Георгиева Радева е родена на 09.01.1982 г. в гр. Хасково, обл. Хасковска. Висшето си юридическо образование получава в Юридически факултет на УНСС през 2005 г. През същата година завършва втора специалност „Счетоводство и контрол“ в УНСС. Получава магистърска специалност – „Българската история в балканския и европейския югоизток“ през 2009 г. в ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатът е дългогодишен преподавател в УНСС по История на българската държава и право, Обща теория на правото, Основи на правото и История на държавата и правото. В периода 2008 – 2019 г. заема длъжността асистент, а от 2020 г. и понастоящем е главен асистент в ЮФ на УНСС. През 2016 г. кандидатът е зачислен като докторант на самостоятелна подготовка по „История на правото“ („История на българската държава“) във Великотърновски университет „Св. Св. Кирил и Методий“, а от 2018 г. е доктор по право със защитен дисертационен труд на тема „Прокуратурата в България (1880-2016 г.). Правно историческо проучване“.

3. Изпълнение на изискванията за заемане на академичната длъжност

Видно от представената карта за изпълнение на количествените изисквания за заемане на академична длъжност „доцент“ в УНСС и доказателствата, приложени към нея, кандидатът отговаря на националните минималните изисквания, съгласно ЗРАСРБ (чл. 2б) и Правилника за приложението му (чл. 1а, ал. 1), както и на допълнителните изисквания на УНСС, съгласно ЗРАСРБ (чл. 2б, ал. 5) и Правилника за приложението му (чл. 1а, ал. 2-3), като при минимален брой точки за специалност „Право“ – 705, общият брой точки на кандидата от различните показатели е 1139,9.

Кандидатурата на гл. ас. д-р Нели Георгиева Радева за участие в конкурса за заемане на академичната длъжност „доцент“ по професионално направление 3.6 Право (История на държавата и правото), съответства на качествените изисквания, приети от АС. Не е налице неизпълнение на изискванията за заемане на длъжността.

4. Оценка на учебно-преподавателската дейност на кандидата

Гл. ас. д-р Нели Георгиева Радева от катедра „Публичноправни науки“ към Юридически факултет на УНСС работи по трудов договор като асистент по История на българската държава и право, считано от 30.05.2008 г. до 01.01.2019 г. с трудов стаж в университета 10 години 7 месеца и 2 дни, като асистент и от 10.01.2020 г. към 22.02.2024 г. с трудов стаж в университета 4 години 1 месеца и 12 дни, като главен асистент. Освен семинарни занятия по История на българската държава и право, а по настоящем История на държавата и правото на студенти от ЮФ на УНСС, от 2020 г. до 2022 г. води упражнения по Обща теория на правото пред студенти по Право, от 2024 води лекции по Българско обичайно право пред студенти първи курс Право, а от 2011 г. до настоящия момент непрекъсваемо, д-р Нели Радева води лекционен курс по Основи на правото на студенти от икономическите специалности на УНСС. Кандидатът се ползва с уважението на своите студенти и колеги. Участва като лектор в различни обучения по правни въпроси, което обосновава извода, че кандидатът е достатъчно добре подготвен за заемане на академична длъжност „доцент“ в научна специалност „История на държавата и правото“.

5. Кратка характеристика на представените научни трудове/публикации

Гл. ас. д-р Нели Георгиева Радева участва в конкурса с хабилитационен труд на тема: „По някои въпроси за българското обичайно наказателно право“, изд. Авалон Пъблишинг, София, 2023 г. ISBN: 978-954-9704-45-7; една студия Changes in the Constitutional Matter Affecting the Structure of the Judiciary During the Regime of 19 May 1934. - MISCELLANEA HISTORICO-IURIDICA TOM XX, z. 2 ROK 2021, p. 87-111, с. 87-111; седем статии: 1. Престъпленията против личността според обичайното право на балканските народи.“ – В: сп. "De Jure" (под печат); 2. The French Legal System and Ottoman Criminal Law. – Aurea Iuris Romani; 3. Турският наказателен закон–опит за създаване на модерно законодателство. – В: сп. "De Jure", 2021, т. 12/бр. ISSN: 2367-8410 (Online), ISSN: 1314-2593 (Print), 1 с. 84- 91; 4. Използване византийской зклоги в

средновековой Болгарии, *Socialna a Duchovna revue, Presove, Rocnik 2 IX/2018*. ISSN 1338-290X, с. 73-79; 5. Судебньш процес в средновековой Болгарии до и после крещения. *Socialna a Duchovna revue, Presove, Rocnik, 2 IX/2018*. ISSN 1338-290X, с. 84-89; 6. Рецепция на римското право в Средновековна България. – *STUDIA IURIDICO-HISTORICA*, Издание на Правно-историческия факултет на ЮЗУ „Неофит Рилски“ – Благоевград Книжка 6, година VI, 2017 Годишник за правни и исторически проучвания – *Annual of Legal and Historical Studies*. ISSN 1314-9296, с. 42-54; 7. Стефан Савов Бобчев – изследовател на българското обичайно право. В: сп. „Правна трибуна“, С., 2015, с. 63-76; и единадесет доклада: 1. Статутът на жената според обичайното право и използваната терминология в народния говор.“ – В: сб. Юридически, икономически и исторически аспекти на държавното регулиране върху стопанската дейност, С.: Издателски комплекс – УНСС, 2023, ISBN 978-954-232-749-1, с. 141-150; 2. Обичайното право в защита на личността и достойнството на човека и използваната терминология в народния говор. – В: Сборник с доклади от научна конференция 30 години ЮФ на УНСС приемник на вековна традиция в развитието на правната наука и практика. С.: ИК-УНСС, 2022, с. 90-105; 3. Приносът на Стефан Савов Бобчев за съхраняването на българското обичайно наказателно право. – В: Сборник с доклади от научна конференция „100 ГОДИНИ УНСС – 100 ГОДИНИ ПРАВО В УНСС“, том II Актуални проблеми на публичното и наказателно право. Актуални проблеми на историческите, икономическите и социалните науки. Организирана по повод 100 годишния юбилей на УНСС, С.: Издателски комплекс – УНСС, 2021, с. 161-169, ISBN 978-619-232-438-4, с. 161-169; 4. Приемане на Наказателния кодекс през 1968 г. – В: Сборник с доклади, Научна конференция „Традиция и развитие на законодателството в сферата на икономиката“, организирана по повод 50-годишнината от приемането на НК, С: Издателски комплекс – УНСС, 2020, ISBN 978-619-232-276-2, с. 202-212; 5. Административният контрол и административните юрисдикции в законодателството на буржоазната българска държава. – В: Сборник от Научна конференция „Актуални проблеми на правното регулиране на бизнеса“, организирана по повод 80-годишнината от рождението на проф. д-р Любен Караниколов и проф. д-р Емил Златарев и 70-годишнината от рождението на проф. д-р Златка Сукарева, София, 2019 - ISBN 978-619-232-191-8, с. 224-234; 6. Законодателна уредба на престъпленията против държавната власт в Княжество/Царство България. – В: Сборник с доклади Русенски Университет “Ангел Кънчев” Юридически факултет: Противдействие на корупцията в Република България, 2019. ISBN 978-954-712-758-6, с.121-129; 7. Българското средновековно наказателно право–първи опити за превенция на престъпността. – В: Сборник с доклади Русенски Университет “Ангел Кънчев” Юридически факултет на тема: Ролята на криминологията и сродните ѝ науки в противдействието на престъпността. Русе.: Печатна база при Русенски университет „Ангел Кънчев“, 2018, ISBN: 978-619-207-150-9, с. 85-90; 8. Създаване на Върховния административен съд и ролята му за защита на капитализма в Царство България. – В: Върховенството на закона–предпоставка за развитие на бизнеса и за икономическия растеж–Научни изследвания в памет на проф. д-

р Борис Ланджев. Сборник с доклади от научна конференция, С.: Издателски комплекс УНСС, 2016. ISBN 978-954-644-848-4, с. 402-410; 9. Премахване на робството и утвърждаване на свободата по Търновската конституция – израз на българския демократичен дух. – В: 135 години от приемането на Търновската конституция, Сборник, С.: Сиби, 2014. ISBN 978-954-730-891-6, с. 395-367; 10. Берлинският конгрес и последиците от неговите решения за българския народ. – В: България – 100 години юридически суверенна държава. Икономически, политически и културни постижения, т. II, секция „История“, секция „Икономика“, юбилейна научна конференция с международно участие, проведена в УОБ на УНСС - с. Равда, на 30-31 октомври 2008, С.: Университетско издателство „Стопанство“, 2010, с. 50-61; 11. Държавното устройство на Княжество България (след Съединението до края на XIX век). - 130 години модерна българска държавност, Иван Стоянов 60 години отдадени на историята и висшето образование. Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“, В. Търново, 2009, с. 221-239.

Представеният хабилитационен труд „По някои въпроси за българското обичайно наказателно право“ е структуриран в увод, четири глави и заключение и библиография в общ обем от 265 страници. Библиографията на използваната литература включва общо 121 източника на български език и на чужд език. Цитиранията на тези източници в текста са в общо 534 бележки под линия; цитиранията са коректни. Представеният хабилитационен труд представлява монография, по смисъла на § 1, т. 10 от ДР на ЗРАСРБ.

Хабилитационният труд има за предмет развитието на българското обичайно право в периода от създаването на Първата българска държава непосредствено до първите години след Освобождението. Разгледана е ролята и значението на обичайното право, и неговото приложно поле.

В глава първа на монографичното изследване е направена съпоставка между отделните извори от епохата на Средновековието и запазените наказателноправни обичаи на българите. Анализирани са отделните средновековни извори, като: Крумовите закони, Отговорите на папа Николай I по допитванията на българите, Византийската и Славянска еклога, Законът за съдене на людете и др. Обичайното право съществува още от до държавния период, Създаването на средновековната българска държава, оказва влияние върху развитието на обичайното право. Интересен факт е, че в периода не само на Първата, но и на Втората българска държава наред с писаното право широко приложение има и българското обичайно наказателно право. Последното оказва влияние и върху развитието на създаваното от държавата право.

Глава втора от изследването е посветена на последиците от падането на България под османска власт и споменът у народа за държавността. Политиката на Османската империя и ролята на част от институциите на християнското население. Османската власт запазва съществуването на някои от заварените институции на покореното население, чието съществуване им дава възможност за съхраняване на българското обичайно право.

В третата глава на монографичния труд е направено проучване на отделните обичай на балканските народи, като са посочени приликите и отликите между тях. Анализирани са обичайнонаказателните разпоредби на сърби, черногорците, албанци и др. разгледани са още и отделните обичайни институти на румънското, руското, турското обичайно право. Не на последно място са проучени особености на обичайното право през XIX в. в регионите на Битоля, Охрид, Прилеп, Велес и други. При анализа на обичайноправните норми на балканските народи напълно разбираемо се разкриват много общи черти, дори еднакви поговорки, пословици и извори. Близостта между населението и връзките, които съществуват между отделните хора, са причина за взаимното влияние на обичайните правни разпоредби.

В глава четвърта на изследването е разгледано понятието престъпление според народните разбирания и използваната терминология в народния говор за означаване му. Като според обичайното ни наказателно право има деяния, които са наказуеми по закон, но не и по обичай и обратно. На българския обичайно наказателен кодекс не са му чужди и понятия като вината и нейните форми: умисъл и непредпазливост, както и опита, съучастието и др. В същата глава са изследвани и отделните видове престъпления, като престъпления против личността; престъпленията против нравите; престъпления против имуществото; престъпления срещу християнската религия и морал и престъпления против държавата.

Разгледани са и основания за освобождаване от наказателна отговорност. Българският народ поради своите разбирания, суеверия, въобще поради особеностите на семейния и обществения му живот е предвидил ненаказуемост за определени деяния или „извинителност за известни престъпления“.

Подробно са изследвани и предвидените в нашето обичайно наказателно право наказанията. Те са различни в зависимост от степента на обществена опасност на деянието. Някои от тях са поправителни. Други са възстановителни, обикновено парични. Съществуват и опозорителни. Най-общо системата на наказанията според обичайното право включва: мъмрене или глъчка, глоба, бой, запиране, изгонване от село, опозорителни наказания, обесване или изгаряне. Налагани са и духовни наказания.

Представено е от кандидата и учебно помагало със заглавие „История на българската държава и право. Учебно помагало за студенти по право“ е разработено, за да отговори на нуждите на преподаваната дисциплина „История на държавата и правото“. Целта на Учебното помагало е да помогне на студентите от специалност Право, първи курс при изучаването на дисциплината и тяхната подготовка. Съдържанието на помагалото обхваща теми от История на българската държава и право. В структурно отношение всяка тема съдържа: план, основни понятия, извори, литература, въпроси и тестове.

Кандидатът е представил за участие и деветнадесет други публикации – една студия осемнадесет статии и доклади, две от които са свързани с темата на хабилитационния

труд, и едно учебно помагало.

Представените от гл. ас. д-р Нели Радева публикации в количествено и качествено отношение изпълняват минималните национални изисквания за професионално направление 3.6 Право, съгласно ЗРАСРБ, и отговарят на условията за заемане на академичната длъжност „доцент“, съгласно Правилника за прилагането на ЗРАСРБ и допълнителните изисквания на УНСС.

6. Синтезирана оценка на основните научни и научно-приложни приноси на кандидата

Сред научната продукция на кандидата особено място заема представеният хабилитационен труд на тема „По някои въпроси за българското обичайно наказателно право“, изд. Авалон Пъблишинг, София, 2023 г. ISBN: 978-954-9704-45-7.

Монографията е оригинален труд, съдържащ ценни научни приноси.

Актуалността на изследването произтича от това, че за първи път в историко-правната теория е извършено цялостно и задълбочено изследване, посветено на българското обичайно наказателно право. По темата на монографията в българската историко-правната литература липсва подобно самостоятелно изследване. Някои въпроси във връзка с българското обичайно наказателно право са били предмет на изследване, но само в контекста на една или друга аналогична проблематика.

Като основни приносни моменти на автора следва да се очертаят следните.

Ценен принос има изследването, в частта, в която е проучено цялостното развитие на българското обичайно право от създаването на Първата българска държава непосредствено до първите години след Освобождението.

Авторът подробно и изключително задълбочено изследва и прави съпоставка между отделните извори от епохата на Средновековието и запазените наказателноправни обичаи на българите. Въз основа на подробния преглед на средновековния изворов материя са направени изводи за взаимодействието между обичайното и държавното право в Средновековна България.

Приносно значение има направения анализ на последиците от падането на България под османска власт и провежданата от нея политиката за запазването на част от институциите на християнското население, както и признаването на българското обичайно право от държавната власт.

Значим принос представляват сериозните усилия на автора да изясни какво е влияние върху българското обичайно право от съседните държави и региони. Направено е задълбочено проучване на наказателноправните обичаи на балканските народи, като са посочени приликите и отликите между тях. Редица са сходствата между обичайните разпоредби по отношение на престъпленията и наказанията, отнасящи се до честта и достойнството на човека, както и кръвното отмъщение, „Божият съд“ и др. Посочени са

и обичайноправни разпоредби, които са характерни само за определени балкански народи.

Задълбоченото изследването на понятието престъпление според народните разбирания, използваната терминология в народния говор за означаване му, показва, че някои от деянията са преследвани и наказвани от централната власт, но не и от обичайното право и обратно. Българският обичаен наказателен кодекс познава понятия, като вината, опита, съучастието, неизбежната отбрана, невменяемостта и др. Дефинирани и систематизирани са видове престъпления.

Ценен принос има кандидатът при изследване на основания за освобождаване от наказателна отговорност. Впечатляват решенията на българският народ, който е предвидил ненаказуемост за определени деяния, при наличието на установени от обичая обстоятелства.

Кандидатът задълбочено изследва и въпроса за наказанията по обичайното наказателно право. Подробно са разгледани също и отделните видове наказания.

Убедено може да се твърди, че кандидатът е концентрирал научните си търсения в областта на Българското обичайно наказателно право. Отгук и изводът, че изследването е особено актуално и би могло да допринесе за развитието на историко-правната наука.

Представените за участие в конкурса студия, статии и доклади също се характеризират със значими научни приноси и безусловно ще допринесат за развитие на историко-правната теория.

7. Основни критични бележки и препоръки към кандидата

Монографичното изследване на гл. ас. д-р Нели Радева – „По някои въпроси за българското обичайно наказателно право“ би било по-обогатено, в случай, че въпросите за основанията за освобождаване от наказателна отговорност съгласно нормите на българското обичайно наказателно право са изведени в самостоятелна глава от изложението. Заслужава да се обсъди по-задълбочено приложението на обичайното наказателно след Освобождението и постепенното ограничаване на приложното му поле.

Направените критични бележки по никакъв начин не влияят на общата положителна оценка на рецензираните научни трудове. Тези бележки са фрагментарни и не разколебават безусловно налагащия се извод, че научната работа е написана в резултат на упорита работа и добросъвестните усилия на автора в областта на научния анализ.

Научната работа на кандидата недвусмислено сочи, че гл. ас. д-р Нели Георгиева Радева се отличава със способност да изследва всестранно и задълбочено историко-правната проблематика. Кандидатът е дългогодишен преподавател по История на българската държава и право, а от 2023 г. по История на държавата и правото и се ползва с доверието и уважението на колегите си и на студентите.

8. Заключение

В заключение правя извод, че цялостната оценка на преподавателската дейност и научна работа на кандидата за академичната длъжност „доцент” по професионално направление 3.6 Право (История на държавата и правото), гл. ас. д-р Нели Георгиева Радева отговарят на изискванията на чл. 24, ал. 1 от Закона за развитието на академичния състав в Република България.

Предвид изложеното давам категорично *положителна оценка* и *предлагам* на уважаемото научно жури да предложи на Факултетния съвет на Юридическия факултет на УНСС гл. ас. д-р Нели Георгиева Радева да бъде избран да заеме академичната длъжност „доцент“ в научна област 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.6 Право, научна специалност История на държавата и правото в Юридическия факултет на УНСС.

08.04.2024 г.

Изготвил становището:

гр. София

(доц. д-р Ралица Илкова)

STANDPOINT

From Associate Prof. D-r Ralitsa Yankova Ilkova Petkova, Associate professor, professional field 3.6 Law, scientific specialty "Criminal Law" in the Faculty of Law of Sofia University "St Kliment Ohridski"

About competition for regarding the competition for filling an academic position of "Associate Professor" in the field of higher education "Social, Economic, and Legal Sciences," professional direction "3.6 Law," scientific specialty "History of State and Law," announced for the needs of the Faculty of Law at UNWE in State Gazette, issue 4/12.01.2024.

1. Information about the competition

The competition for filling an academic position of "Associate Professor" in the field of higher education "Social, Economic, and Legal Sciences," professional direction "3.6 Law," scientific specialty "History of State and Law," has been announced for the needs of the Department of Public Law Sciences at the Faculty of Law (FL) of the University of National and World Economy (UNWE), according to Decision No. 6/13.12.2023.

As the sole candidate in the announced competition, Associate Professor Dr. Neli Georgieva Radeva from UNWE participates.

By Order No. 626/11.03.2024 of the Rector of UNWE, I have been appointed as an external member of the scientific jury to conduct the competition. According to Protocol No. 1 of the meeting of the scientific jury for conducting the competition, held on 13.03.2024, I have been designated to prepare a standpoint, which I present herewith.

2. Short information about the candidate

Neli Georgieva Radeva was born on January 9, 1982, in Haskovo, Haskovo Province. She obtained her higher legal education at the Faculty of Law of UNWE in 2005. In the same year, she completed a second specialty in "Accounting and Control" at UNWE. She obtained a master's degree in "Bulgarian History in the Balkans and Southeast Europe" in 2009 at Paisii Hilendarski University.

The candidate has been a long-time lecturer at UNWE in the fields of History of the Bulgarian State and Law, General Theory of Law, Foundations of Law, and History of State and Law. From 2008 to 2019, she held the position of assistant, and since 2020, she has been an associate professor at the Faculty of Law of UNWE. In 2016, the candidate was enrolled as a doctoral student in independent preparation in "History of Law" ("History of the Bulgarian State") at St. Cyril and St. Methodius University of Veliko Tarnovo, and since 2018, she has been a Doctor of Law with a defended dissertation on the topic "The Prosecutor's Office in Bulgaria (1880-2016). Legal-historical study."

3. Fulfilment of the requirements for filling the academic position

Based on the provided performance chart outlining the quantitative requirements for the academic position of "Associate Professor" at UNWE and the accompanying evidence, the candidate meets the national minimum requirements as per the Law on the Academic Staff in the Higher Education Institutions (LASHEI) (Article 2b) and its Regulation (Article 1a, para. 1). Additionally, the candidate satisfies the additional requirements of UNWE, as outlined in LASHEI (Article 2b, par. 5) and its Regulation (Article 1a, par. 2-3).

With a minimum score of 705 points for the specialty "Law," the candidate's total score from various indicators is 1139.9.

The candidacy of Assoc. Prof. Dr. Neli Georgieva Radeva for participation in the competition for the academic position of "Associate Professor" in the professional field 3.6 Law (History of the State and Law) aligns with the qualitative requirements established by the Academic Council. There is no failure to meet the requirements for the position.

4. Assessment of the candidate's teaching and educational activities

Assoc. Prof. Dr. Neli Georgieva Radeva from the Department of Public Law Sciences at the Faculty of Law of UNWE has been working under an employment contract as an assistant professor in History of the Bulgarian State and Law since May 30, 2008, until January 1, 2019, with a total work experience at the university of 10 years, 7 months, and 2 days, serving as an assistant. From January 10, 2020, until February 22, 2024, she has been employed at the university for 4 years, 1 month, and 12 days, serving as an associate professor. Apart from conducting seminars on History of the Bulgarian State and Law, and currently on History of the State and Law for students of the Faculty of Law at UNWE, since 2020 until 2022, she has been conducting exercises on General Theory of Law for Law students. Since 2024, she has been delivering lectures on Bulgarian Customary Law for first-year Law students. Furthermore, from 2011 until the present moment, Dr. Neli Radeva has continuously conducted lectures on Fundamentals of Law for students majoring in economics at UNWE. The candidate enjoys the respect of her students and colleagues. She actively participates as a lecturer in various legal training programs, which supports the conclusion that the candidate is sufficiently qualified to hold an academic position as an associate professor in the scientific specialty of History of the State and Law.

5. A brief overview of the presented scientific works/publications

Assoc. Prof. Dr. Neli Georgieva Radeva participates in the competition with a habilitation thesis on the topic: "On Some Issues of Bulgarian Customary Criminal Law," published by Avalon Publishing, Sofia, 2023, ISBN: 978-954-9704-45-7; a study titled "Changes in the Constitutional Matter Affecting the Structure of the Judiciary During the Regime of 19 May 1934." - MISCELLANEA HISTORICO-IURIDICA VOL. XX, issue 2 YEAR 2021, p. 87-111, pp. 87-111; seven articles: 1."Crimes against Personality According to Customary Law of Balkan Peoples." - In: journal "De Jure" (forthcoming); 2."The French Legal System and

Ottoman Criminal Law." - Aurea Iuris Romani; 3."The Turkish Penal Law – Attempt to Create Modern Legislation." - In: journal "De Jure", 2021, vol. 12/issue. ISSN: 2367-8410 (Online), ISSN: 1314-2593 (Print), p. 84-91; 4."The Use of Byzantine Legal Tradition in Medieval Bulgaria," Social and Spiritual Review, Presov, Volume 2 IX/2018. ISSN 1338-290X, p. 73-79; 5."Legal Process in Medieval Bulgaria Before and After Baptism." Social and Spiritual Review, Presov, Volume 2 IX/2018. ISSN 1338-290X, p. 84-89; 6."Reception of Roman Law in Medieval Bulgaria." - STUDIA IURIDICO-HISTORICA, Publication of the Faculty of Law and History at South-West University "Neofit Rilski" - Blagoevgrad Booklet 6, Year VI, 2017 Annual of Legal and Historical Studies. ISSN 1314-9296, p. 42-54; 7."Stefan Savov Bobchev – Researcher of Bulgarian Customary Law." - In: journal "Legal Tribune", C., 2015, p. 63-76; and eleven reports: 1."The Status of Women According to Customary Law and the Terminology Used in Folk Speech." - In: Collection of Legal, Economic, and Historical Aspects of State Regulation on Economic Activity, Sofia: UNWE Publishing Complex, 2023, ISBN 978-954-232-749-1, p. 141-150; 2."Customary Law in Defense of Human Personality and Dignity and the Terminology Used in Folk Speech." - In: Proceedings of the Scientific Conference 30 Years of the Faculty of Law at UNWE Continuing a Centuries-old Tradition in the Development of Legal Science and Practice. Sofia: UNWE Publishing Complex, 2022, p. 90-105; 3."The Contribution of Stefan Savov Bobchev to the Preservation of Bulgarian Customary Criminal Law." - In: Proceedings of the Scientific Conference "100 Years of UNWE - 100 Years of Law at UNWE", Volume II Current Issues in Public and Criminal Law. Current Issues in Historical, Economic, and Social Sciences. Organized on the occasion of the 100th anniversary of UNWE, Sofia: UNWE Publishing Complex, 2021, ISBN 978-619-232-438-4, p. 161-169; 4."Adoption of the Penal Code in 1968." - In: Proceedings of the Scientific Conference "Tradition and Development of Legislation in the Field of Economics", organized on the occasion of the 50th anniversary of the adoption of the Penal Code, Sofia: UNWE Publishing Complex, 2020, ISBN 978-619-232-276-2, p. 202-212; 5."Administrative Control and Administrative Jurisdictions in the Legislation of the Bourgeois Bulgarian State." - In: Collection from the Scientific Conference "Current Issues in Legal Regulation of Business", organized on the occasion of the 80th birthday of Prof. Dr. Lyuben Karanikolov and Prof. Dr. Emil Zlatarev and the 70th birthday of Prof. Dr. Zlatka Sukareva, Sofia, 2019 - ISBN 978-619-232-191-8, p. 224-234; 6."Legislative Regulation of Crimes against State Authority in the Principality/Kingdom of Bulgaria." - In: Proceedings of the Rousse University "Angel Kanchev" Law Faculty: Combating Corruption in the Republic of Bulgaria, 2019. ISBN 978-954-712-758-6, p. 121-129; 7."Bulgarian Medieval Criminal Law - Early Attempts at Crime Prevention." - In: Proceedings of the Rousse University "Angel Kanchev" Law Faculty on the topic: The Role of Criminology and Related Sciences in Combating Crime. Ruse: Printing Base at Rousse University "Angel Kanchev", 2018, ISBN: 978-619-207-150-9, p. 85-90; 8. "Establishment of the Supreme Administrative Court and Its Role in Capitalism Protection in the Kingdom of Bulgaria." - In: The Supremacy of Law - A Prerequisite for Business Development and Economic Growth - Scientific Studies in Memory of Prof. Dr. Boris Landzhev. Collection of reports from a scientific conference, Sofia: UNWE

Publishing Complex, 2016. ISBN 978-954-644-848-4, p. 402-410; 9. "Abolition of Slavery and Assertion of Freedom According to the Tarnovo Constitution - Expression of the Bulgarian Democratic Spirit." - In: 135 Years since the Adoption of the Tarnovo Constitution, Collection, Sofia: Sibi, 2014. ISBN 978-954-730-891-6, p. 395-367; 10. "The Berlin Congress and the Consequences of Its Decisions for the Bulgarian People." - In: Bulgaria - 100 Years as a Legally Sovereign State. Economic, Political, and Cultural Achievements, Vol. II, History Section, Economics Section, Jubilee International Scientific Conference, held at education and rehabilitation base of the University of National and World Economy, Ravda, on October 30-31, 2008, Sofia: University Publishing House "Stoianstvo", 2010, p. 50-61; 11. "State Structure of the Principality of Bulgaria (after the Unification until the End of the 19th Century)." - 130 Years of Modern Bulgarian Statehood, Ivan Stoyanov 60 Years Devoted to History and Higher Education. University Publishing House "Sts. Cyril and Methodius", Veliko Tarnovo, 2009, p. 221-239.

The presented habilitation thesis "On Some Issues of Bulgarian Customary Criminal Law" is structured with an introduction, four chapters, a conclusion, and bibliography, totaling 265 pages. The bibliography includes a total of 121 sources in Bulgarian and foreign languages. The citations of these sources in the text amount to 534 footnotes, all of which are correctly cited. The presented habilitation thesis constitutes a monograph, according to § 1, item 10 of the Regulations of the Higher Attestation Commission.

The subject of the habilitation thesis is the development of Bulgarian customary law from the establishment of the First Bulgarian State immediately to the first years after Liberation. The role and significance of customary law and its applicative scope are examined.

The first chapter of the monographic study provides a comparison between various sources from the medieval period and the preserved criminal customs of the Bulgarians. Individual medieval sources such as Krum's Laws, the Responses of Pope Nicholas I to Inquiries from the Bulgarians, the Byzantine and Slavic Eclogues, the Law on the Judgement of the People, etc., are analyzed. Customary law has existed since pre-statehood periods, and the creation of the medieval Bulgarian state influenced its development. An interesting fact is that during both the First and Second Bulgarian States, alongside written law, Bulgarian customary criminal law was widely applied. The latter also influenced the development of state-created law.

Chapter two of the study is dedicated to the consequences of Bulgaria falling under Ottoman rule and the people's memory of statehood. It examines the Ottoman Empire's policies and the role of certain institutions within the Christian population. The Ottoman authority preserved the existence of some institutions among the subjugated population, which allowed for the preservation of Bulgarian customary law.

In the third chapter of the monograph, an investigation into the specific customs of the Balkan peoples is conducted, highlighting the similarities and differences among them. The customary penal provisions of the Serbs, Montenegrins, Albanians, and others are analyzed, along with the individual customary institutions of Romanian, Russian, and Turkish customary

law. Additionally, the peculiarities of customary law in the 19th century in regions such as Bitola, Ohrid, Prilep, Veles, and others are examined. When analyzing the customary legal norms of the Balkan peoples, many common features are revealed, including similar proverbs, sayings, and sources. The proximity between populations and the relationships existing among individuals are reasons for the mutual influence of customary legal provisions.

In the fourth chapter of the study, the concept of crime according to popular understandings and the terminology used in vernacular speech to denote it are examined. According to our customary criminal law, there are actions that are punishable by law but not by custom, and vice versa. Concepts such as guilt and its forms - intent and negligence, as well as attempt, complicity, etc., are not foreign to the Bulgarian customary criminal code. The same chapter also investigates various types of crimes, including crimes against persons; crimes against morals; crimes against property; crimes against the Christian religion and morality, and crimes against the state.

Grounds for exemption from criminal liability are also examined. Due to their understandings, superstitions, and generally due to the peculiarities of their family and social life, the Bulgarian people have provided for impunity for certain acts or "excusability for certain crimes".

The punishments provided for in our customary criminal law are also thoroughly examined. They vary depending on the degree of social danger posed by the act. Some of them are corrective, others are restorative, usually monetary. There are also humiliating punishments. Broadly speaking, the system of punishments according to customary law includes: reprimand or admonishment, fine, corporal punishment, confinement, expulsion from the village, humiliating punishments, hanging, or burning. Spiritual punishments have also been imposed.

The candidate has also presented a textbook titled "History of the Bulgarian State and Law. A Textbook for Law Students" developed to meet the needs of the discipline "History of the State and Law". The aim of the textbook is to assist students in the Law specialty, first year, in studying the discipline and preparing for it. The content of the textbook covers topics from the History of the Bulgarian State and Law. Structurally, each topic contains: a plan, key concepts, sources, literature, questions, and tests.

The candidate has submitted for participation nineteen other publications - one monograph, eighteen articles and reports, two of which are related to the topic of the habilitation thesis, and one textbook.

The publications presented by Assoc. Prof. Dr. Neli Radeva meet the minimum national requirements for professional field 3.6 Law, both quantitatively and qualitatively, according to the Regulations for the Recognition of Academic Degrees and the Conditions for Obtaining Academic Titles, and they meet the conditions for appointment to the academic position of "Associate Professor", in accordance with the Regulations for the Implementation of the Regulations for the Recognition of Academic Degrees and Additional Requirements of UNWE.

6. A synthesized evaluation of the main scientific and scientifically applied contributions of the candidate.

The habilitation thesis on the topic "On Some Issues of Bulgarian Customary Criminal Law," published by Avalon Publishing, Sofia, 2023, ISBN: 978-954-9704-45-7, occupies a particularly important place among the candidate's scholarly work.

The monograph represents an original work containing valuable scientific contributions. Its significance stems from being the first comprehensive and in-depth study dedicated to Bulgarian customary criminal law in the historico-legal theory. Prior to this work, there was a lack of similar independent research in Bulgarian historical-legal literature specifically focused on this topic. While some aspects of Bulgarian customary criminal law have been addressed in connection with related issues, a comprehensive study dedicated solely to this subject was missing.

The author's contributions can be outlined as follows:

Valuable contribution is made through the examination of the entire development of Bulgarian customary law from the establishment of the First Bulgarian State to the early years following the Liberation. This comprehensive analysis provides insights into the interaction between customary and state law in Medieval Bulgaria.

The author conducts a detailed and thorough comparison between various sources from the Medieval era and the preserved criminal customs of the Bulgarians. Based on this comprehensive review of medieval source material, conclusions are drawn regarding the interaction between customary and state law in Medieval Bulgaria.

The candidate's analysis of the consequences of Bulgaria falling under Ottoman rule and the Ottoman policy of preserving certain institutions of the Christian population, as well as the recognition of Bulgarian customary law by the state authority, holds significant importance.

Furthermore, the candidate's serious efforts to clarify the influence of neighboring states and regions on Bulgarian customary law are commendable. A thorough examination of the criminal customs of Balkan peoples, highlighting similarities and differences, has been conducted. Numerous similarities in customary provisions regarding crimes and punishments related to human honor, dignity, blood revenge, "divine justice," and others have been identified, along with customary provisions specific to certain Balkan peoples.

The in-depth study of the concept of crime according to popular understanding and terminology used in vernacular speech demonstrates that certain acts were prosecuted and punished by central authority but not by customary law, and vice versa. The Bulgarian customary criminal code encompasses concepts such as guilt, attempt, complicity, self-defense, insanity, and others, while types of crimes are defined and systematized.

The candidate's examination of grounds for exoneration from criminal liability, including the intriguing solutions devised by the Bulgarian people to exempt certain acts from punishment

under customary circumstances, is noteworthy.

Moreover, the candidate thoroughly investigates punishments under customary criminal law, including specific types of penalties. It is convincingly argued that the candidate has focused their scholarly inquiries on Bulgarian customary criminal law, making the research particularly relevant and potentially contributory to the development of historico-legal science.

The candidate's submitted studies, articles, and reports also demonstrate significant scholarly contributions and undoubtedly will contribute to the advancement of historico-legal theory.

7. Basic critical notes and recommendations towards the candidate

The monographic study by Associate Professor Dr. Neli Radeva, "On Some Issues of Bulgarian Customary Criminal Law," would be enriched if the questions regarding grounds for exoneration from criminal liability according to the norms of Bulgarian customary criminal law were presented in a separate chapter. It is worth discussing in more depth the application of customary criminal law after the Liberation and the gradual restriction of its applicability.

The critical remarks made do not in any way detract from the overall positive assessment of the reviewed scholarly works. These remarks are fragmentary and do not undermine the unequivocal conclusion that the scholarly work has been written as a result of diligent work and conscientious efforts by the author in the field of scholarly analysis.

The candidate's scholarly work unequivocally indicates that Associate Professor Dr. Neli Georgieva Radeva excels in the ability to thoroughly and deeply investigate historico-legal issues. The candidate has been a long-standing lecturer in the History of the Bulgarian State and Law, and since 2023, in the History of the State and Law, and enjoys the trust and respect of colleagues and students alike.

8. Conclusion

In conclusion, I draw the inference that the overall assessment of the teaching activities and scholarly work of the candidate for the academic position of Associate Professor Dr. Neli Georgieva Radeva in the professional field 3.6 Law (History of the State and Law) meets the requirements of Article 24, Paragraph 1 of the Law on the Development of the Academic Staff in the Republic of Bulgaria.

Given the above, I give a categorically positive assessment and recommend to the esteemed academic jury to propose to the Faculty Council of the Law Faculty at UNSS that Associate Professor Dr. Neli Georgieva Radeva be selected to occupy the academic position of Associate Professor in the scientific field 3. Social, Economic, and Legal Sciences, professional field 3.6 Law, scientific specialty History of the State and Law at the Law Faculty of UNSS.

08.04.2024

Sofia

Standpoint prepared by:

(Associate Prof. D-r Ralitsa Ilkova)